Ч. 236 (12.602). …SKOWANE Львів, четвер 23. жовтня 1930. [illegible] Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

11 Число Українського і Білоруського Виборчого Бльоку 11

Проти неактивности і зневіри.

Львів, 21. жовтня 1930.

Українська вдача, поруч з ріжними славетними її питоменними прикметами („забув, спізнився, не знав, помилився") має особливе замилування до екстремів. Може воно привілей усіх славян, — та бодай тих, які ще занадто торчать душею у сході, а замало пройнялися заходом: бо напр. чехи, хорвати а навіть серби мають уже більше зрозуміння т. зв. золотої — а по правді сірої — середини й так не захоплюються ефектами скрайностей. У всякому разі ми, українці, не любимо ходити серединою дороги, чим давали би доказ обережности, спокою та й певности себе, лише залюбки перебігаємо з кінця на кінець, а завжди при таких скоках, треба чи не треба, кричимо та за криком забуваємо про — діло.

Спокій та рівновага духа, холодна оцінка положення, потрібні однаково при успіхах, що й невдачах, однаково у щастю, що й нещастю. Історія України є повна доказів, що саме у переломових моментах великих здобутків та поважних втрат — дістаємо заворот голови. І завжди в таких випадках не знаємо, чого по-правді хочемо! Після успіху й здобутків — страшенна бундючність і гороїження, після першої невдачі — спантеличення, дезоріентація, ростіч. Так було за часів Хмельницького у XVII. ст., те саме повторилося у XX. ст., коли надзвичайний підйом і надзвичайний упадок духа раз-по раз чергувалися і завжди утруднювали правильно добачувати границю поміж дійсністю та оманою. Сьогодні переживаємо знову переломовий момент. І сьогодні ми знову готові повторити помилки минулого. Зробимо їх тоді, коли не збережемо того спокою, який дозволить нам холодно підсумувати всі наслідки нещастя, яке впало на наш край, і холодно приняти відповідні висновки.

Покищо не знаємо ще точних розмірів нещастя. Докладні дані, які збирається, дозволяють орієнтуватися, що нещастя справді велике. Однак навіть колиб в остаточному підсумку шкоди показалися більшими, ніж спершу гадалося, всетаки нема причини до безпорадности й пригноблення, нема ніяких підстав для ширення настроїв дефетизму! Як довго ми взагалі віримо в живучість української нації, так довго не можемо уявити собі навіть такого положення, з якого не було би виходу! І без огляду на те, який це був би вихід, він мусить бути „на зимно" обдуманий та не кермований ніякими почуваннями, а лише і єдино — розумом. Колиж ми під першим враженням того, що діється в краю, будемо на швидку руку приймати постанови, не здаючи собі докладно справи ні з її причин ані наслідків, тоді будемо поводитися зовсім як діти та знову запізно жаліти нерозважного вчинку.

На превеликий жаль, саме не діти найбільше схильні ширити нині тріногу й зневіру, а дехто з людей, яким довгі роки життя добре таки припорошили голову інеєм. Та найболючіше те, що — не довідуємося — неодин з тих найстарших і сам довгенько стояв при кермі української національної політики і тому, без огляду на вислідн власної діяльности, повинен був добути один досвід: ніколи не здавати національних позицій, коли істнує бодай одна на тисячу шанс успіху боротьби! Одним із відтинків того фронту боротьби, на якому ми находимося, є нині виборчий фронт. І ось чуємо, що не тільки люди з сірої маси, яким можна вибачити їхню імпульсивність і необачність, але саме дехто з отих найстарших і найповажніших одиниць, голосить гасла *виборчої абстиненції!* Просто вірити не хочеться, а проте воно так: находяться інтелігентні одиниці, які готові йти за прикладом того бідного села з Тернопільщини, яке — прохаючи пощади — приймало резолюцію „голосувати за урядовою листою або стриматися зовсім від виборів!"

Мусимо з цілою рішучістю напятнувати такі голоси! Мусимо признати їх висловом якогось хоробливого настрою, який може охоплювати лише слабодухів, людей нервово хорих або цілком несвідомих ваги хвилі. Бо навіть якби пережиті нашим населенням з нагоди „пацифікації" важкі хвилі прибили та надломили виборчу активність мас, то свідомі наших завдань і цілей громадяни повинні ці маси привести своїм впливом до нормального стану та переконати їх у необхідности йти до виборів і цим заманіфестувати національну стійкість, солідарність і організованість! Це психольогічно цілком зрозуміло. Зрозуміло кожному, хто добре знає нашого селянина, який — правда — не нагадує дуба, що стоїть просто у бурі, але й у бурі ломиться, лише, як лоза, вгинається на те, щоби негайно знову випростуватись і ніякою бурею не дати вирвати себе з коріння! І тому не треба попадати в депресію, але братись до праці. І тому є річю каригідною, коли голоси за виборчою абстиненцією розлягаються від тих інтелігентів, які самі повинні „найменшого брата" розважити та підбадьорити, так, щоби час стримання народу на шляху його поступу був зведений до мінімуму.

Не знаємо, чи на цьому, що було, нинішнє лихо закінчиться. Можливо, що впереді нас ждуть ще страшніші несподіванки. Не знаємо, чи справді не витвориться ситуація, яка й у відношенні до самих виборів буде вимагати якихось далекосяглих рішень. Але ці рішення залежні виключно від нашого *політичного проводу*, який єдино покликаний давати вказівки й приймати постанови засадничого і тактичного характеру. Суґерувати нині нашому громадянству ідеї, позбавлені всякого глузду, ширити татарські вісти, сіяти моральну депресію, розпряжати всяку орґанізованість і чимчикувати по лінії „найменшого спротиву" — можуть лише люди, позбавлені всякого почуття національної відповідальности.

Перетріваємо нинішнє лихо і не глядючи назад, будемо будувати нове життя. І в доказ глибокої віри, що вдасться нам перетрівати і нові цінности створити, всупереч усім, хто собі цього не бажає — *підемо до виборів!*

В справі нашої кооперації.

„Українська кооперація не зійде із дороги права, але й від прав своїх не відмовиться."

Під цим заголовком читаємо в найновішому числі (з 19. ц. м.) „Господарсько-Кооперативного Часопису":

Кооператори з місць запитують нас:

а) Чи дійсно вийшов новий закон, що забороняє дальше істнування українських кооператив;

б) Коли такого закону нема, то чи можна українським кооперативам належати до Повітових Союзів та до свого Ревізійного Союзу;

в) Чи вийшов якийсь розпорядок, силою якого ми з українського народу повинні стати народом руським чи русинським, а себе називати не українцями, а руськими чи русинами.

В звязку з цими запитами подаємо такі вияснення:

1) Українська кооперація повстала, істнує та буде далі істнувати на підставі обовязуючих законів. Дотеперішні закони лишилися незміненими. Тому всяку чутку чи вимогу щодо ліквідації наших кооператив, *від кого така чутка не виходилаб*, слід уважати за нікчемну провокацію нікчемних осіб, яким залежить на нужді українського народу. До того треба памятати, що закон точно передбачує причини і способи розвязання кооператив. Тому, коли би хто звертався, щоб управа чи надзірна рада, а то й окремі члени вносили до адміністраційної влади вимоги на розвязання кооператив, треба вияснити, що подібні вимоги не мають жадного правного значіння, бо адміністраційна влада не має права кооператив розвязувати. Колиб подібне нерозсудне жадання вийшло від органів кооперативи чи її членів, то дешевим наслідком було би тільки те, що неприхильна для нашої кооперації преса кричала би, що самі українці визнають кооперацію за „злочин" і від неї відмовляються.

Не треба говорити, що круг діяльности надзірних рад і управ точно означений законом і статутами, а тому не можуть вони з вимогами про ліквідацію кооператив до влади звертатися.

2) І Повітові Союзи і наш Ревізійний Союз є леґальними орґанізаціями, до яких кооперативи можуть, мають право та обовязані належати. Всякі підшепти, *від кого вони не виходилиб*, що кооперативи повинні вийти зі складу тих організацій, є також грубою провокацією, розрахованою на нашу неосвідомленість чи малодушність. Шептуни ті знають, що кожна окрема кооператива мусить загинути, коли стане поза союзною орґанізацією. Слід памятати, що статути наших Союзів передбачують причини, форми і порядок виступлення чи утрати членства в Союзі.

3) Кожний нарід має ту назву, яку сам собі засвоїв. В інших мовах може вживатися й інша назва, відповідно до вимог тої мови чи що. Так німці називають себе „Дайче", а славянські мови на це не оглядаються й називають їх по свому („німці" по укр., „немци" по рос. і польськи), або італійців ми називаємо „італійці", а поляки — „влосі". Таксамо з нашою назвою: ми себе назвали українцями. Назву цю вже приняли англійська, французька, німецька й інші европейські мови. Щодо мови польської, то вона ще вагається: одні називають нас українцями, а другі — „русинами" чи „руськими". То є справа польської мови. Може вона італійців називати влохами, то чомуж би не могла українців називати русинами? З того видко, наскільки дикою є чутка, що буцімто вийшов якийсь розпорядок, який забороняє нам називатися українцями, а тільки русинами.

Знаємо, що назву „українець" ми засвоїли собі тому, що нашу стару назву переняли москалі і на цій підставі стали твердити, що нас, як окремого від москалів народу, „не било, нет і бить не может". Нині ми, як українці, вже так себе освідомили, що не відчуваємо образи, коли комусь подобається називати нас „руськими". Гордої ж назви „українець" у нас ніхто не в силі й права не має відобрати.

Арештування білорусів.

ПАТ подає, що поліція у Вильні перевела ревізію в будинку білоруського банку. Банк опечатано, а весь персонал банку разом з директором д-ром Стецкевичом арештовано.

„Наше Время" повідомляє, що крім цього у Виленщині арештовано 14 білоруських діячів.

Повні окружні листи

кандидатів Українського Виборчого Бльоку ч. 11.

Виборча округа ч. 47 — Ярослав, Ряшів, Сянік, Кросно.

1) Тершаковець Гринько, господар, Якимчиці, пов. Рудки, б. посол, УНДО.
2) Максимович Антін, приватний урядовець, Борислав, б. посол, УНДО.
3) Крайчик Іван, люстратор ПСК, Ярослав, УНДО.
4) Заставний Степан, селянин, Сухорів, п. в. Ярослав, УНДО.
5) Павлів Остап, журналіст, Львів, УСРП.
6) Жигала Теодор, селянин, Святе, пов. Ярослав, УНДО.

Виборча округа ч. 52 — Стрий, Дрогобич, Турка, Долина.

1) Луцький Остап, директор Центросоюзу, Львів, б. посол, УНДО.
2) Великанович Дмитро, учитель, Ринажево, пов. Шубін, б. посол, УНДО.
3) Квасниця Іван, журналіст, Львів, УСДП.
4) Д-р Калуський Володимир, адвокат, Стрий, УНДО.
5) Максимович Антін Людвик, урядник прив., Борислав, б. посол, УНДО.
6) Бариш Тимотей, кооператор, Калуш, УНДО.
7) Матчак Михайло, журналіст, Львів, УСРП.
8) Ґранас Гринь, господар, Стриганці, пов. Стрий, УНДО.
9) Д-р Буляк Степан, адвокат, Сколе, УНДО.
10) Весоловська Марія, вдова по судді, Стрий, УНДО.
11) Д-р Горбовий Володимир, господар, Долина, УНДО.
12) Д-р Скібінський Рудольф, адвокат, Дрогобич, УСДП.

До сойму з округи 57 — Луцьк, Рівно, Костопіль.

1) Зеновій Пеленський, журналіст, Львів, УНДО.
2) Антін Нівинський, кооператор, Здолбунів, УСРП.
3) Олександер Ковалевський, директор Украінбанку, Луцьк, УНДО.
4) Д-р Михайло Матчак, журналіст, Львів, УСРП.
5) Сергій Вишнівський, прив. урядник, Луцьк, УНДО.
6) Микола Рогуцький, господар, с. Купновичі, воєв. львівське, УСРП.
7) Олександер Кудря, господар, Степань на Костопільщині, УНДО.
8) Олекса Ільчук, господар, с. Пашуки на Рівенщині, УСРП.
9) Микола Негребецький, купець, Рівне, УНДО.
10) Зот Ніцель-Настюк, с. Студзьонка, пов. Рівне, УСРП.
11) Микола Столярчук, господар, с. Романів на Луччині, УНДО.

До сенату з округи 57.

1) Іван Власовський, гімн. вчитель, Луцьк, УСРП.
2) Борис Козубський, зем. власник, Кремянець, УНДО.
3) Іван Бондарук, господар, Луцьк, УСРП.
4) Олександер Левчанівський, гімн. вчитель, Луцьк — безпартійний.
5) Микола Рогуцький, господар, с. Купновичі, воєвідство львівське, УСРП.

*

Справлення помилки: кандидат на 9. місці в окрузі ч. 48 — Перемишль, п. Нестор Школа, прив. урядник, є членом УСДП, а не УНДО.

З голосів польської преси.

По конфіскаті Пастирського Листа.

Львівська „Ґазета Поранна“, що вважає себе чомусь не семітським, але стовідсотковим католицьким органом, дуже часто займається справами греко-католицької церкви. Забираючи голос, нерідко виступає в ролі непомильного знавця канонів і приписів католицької церкви та позволяє собі навіть на „приятельські“ вказівки чи інструкції для греко-католицьких єрархів. Крім того „Ґазета Поранна“ хоче бути на львівському бруку „бессервіссером“ у всіх справах греко-католицької церкви. На це ми вже мали нагоду звертати увагу наших читачів. Нині хочемо спинитись на черговому виступі цієї ґазети в справі становища наших церковних єрархів до відомих подій у краю.

„Ґазеті Поранній“ дуже не подобався Пастирський Лист наших владик. І це зрозуміле, бож коли представник міністерства внутрішніх справ п. Сухенек заявив був 10. жовтня на конференції з закордонними журналістами у Варшаві, що „пацифікація“ припинена, то львівська „Ґазета Поранна“ в передовій статті висловила з того приводу свій великий жаль. Як, мовляв, можна припинювати „пацифікацію“ в самій її половині, коли вона дає такі „прекрасні“ наслідки! Коли вона заняла таке „високополітичне“ з польського патріотичного „штандпункту“ становище до „пацифікації“ і таке „гуманне“ з погляду людського відношення до методів „пацифікації“, то чомуж би мала поставитись, скажімо, прихильно до Пастирського Листа українських владик?

„Випадалоб хіба — пише „Ґазета Пор.“ у передовій статті з дня 22. жовтня ц. р. — висловити жаль, що енунціяції так поважних авторів не далося утримати в межах обовязуючих державних законів; її отриманість булаб чейже найкращою заохотою для вірних, щоби тримались леґальних доріг. Але сталося і доконаного факту ніхто не відверне. Тому, переходячи до несконфіскованої части Пастирського Листа, ми хотіли би пригадати, чому цей лист прилюдна опінія вважала вже здавна за потрібний і чому його домагалася, висновуючи на підкладі впертої мовчанки ріжні коментарі, а передовсім чого від нього сподівалася. Владики кілька разів стверджують, *що не несуть вини за те, що діялося і що не можуть бути за це карані*. (Підкреслення наші. — Ред). Ця апольоґія зайва, бож ніхто про якенебудь „карання“ епископату навіть не думав (але польська преса думає! — Ред.). А якщо і підноситься справу відповідальности, то виключно у звязку з занедбанням (!) з боку епископату того, що могло причинится до запевнення спокою і ладу, у звязку з кількатижневою проволокою у виданні засадничої енунціяції“.

Читаєш ці слова і дивуєшся, яким чином і в якому місці Пастирського Листа автор статті вичитав, немовто греко-католицькі епископи пишуть індивідуально про себе, що „не поносять вини за те, що діялося і не можуть бути за це карані“. Самозрозуміло, що таке ставлення справи є тільки нечуваною зневагою цілого греко-католицького Епископату. Подібна ментальність та такі нечувані висновки з Пастирського Листа можуть зродитися тільки хіба у віджитій детективній голові. Греко-католицький Епископат говорить про всіх вірних своєї церкви і про накладану на них відповідальність, стає гідно в їх обороні, зовсім не турбуючись ні своїми особами ні тим менше якимись карами, евентуально до них пристосованими. Греко-католицький Епископат говорить у Листі ясно й недвозначно про карання вірних греко-католицької церкви — украін-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 23. ЖОВТНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 39)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

„А що я мав мало клопотів, то зявилися ще шваби. Ця вілізлива погань, з якою так треба було воювати в Ліоні після нашого приїзду, мабуть довідалася про наш приїзд і зробила новий наступ, ще страшніший, ніж перший. Спочатку я пробував боронитися. Вечорами я сидів у кухні, зі свічкою в одній руці, а мітлою в другій і боровся як лев, поплакуючи. Щож! я був сам і дарма, що подвоював свою енергію, справа виглядала інакше, як за часів нашої Анни. Шваби також зростали на силі. Бігме! так, наче би зібралися з усього Ліону — а Бог один знає, скільки їх є в такім вогкім місті! — масово почали облягати наш дім. Кухня аж почорніла і я мусів з неї забратися. Нераз я зазирав до них з острахом через дірку від ключа. Міліони, міліярди!... І гадаєш може, що це огидливе паскудство задоволилося цим одним місцем? Ого! Видко не знаєш цих громадян півночі! Вони друть, де можуть. З кухні, через зачинені на ключ двері, вони перейшли до їдальні, де стояло моє ліжко. Я перенісся до крамниці, а відтак до сальону. Добре тобі сміятися! я хотів би тебе бачити на мому місці.

„Шваби випирали мене з кімнати, аж до нашої давньої задньої кімнатки при коридорі. Там вони лишили мені два чи три дні на відпочинок. Аж одного ранку я прокинувся і побачив, що сотня їх лізе по моїй мітлі, а друга чета посувається рядами до мого ліжка... Без відповідної зброї, обложений довкола в останнім сховищі моєї твердині, я мусів утікати. І втік. Швабам полишив матрац, ліжко та щітку і більше не вернувся до цього страшного дому.

Я мешкав ще кілька місяців у Ліоні, але вони тягнулися зі мною якісь жалібні та заплакані. У бюрі не називали мене інакше як святою Магдалиною. Нікуди я не ходив. Єдиною моєю розривкою були листи від тебе... Ах! якби ти знав Данильцю, як ти гарно вмієш змальовувати ріжні справи! Я певний, що якби ти захотів, то ти міг би писати до газет. Що ти, то не я! Уяви собі, що від тих листів, які пишу під диктатом, я змудрів хіба настільки, що швальна машина. Сам нічого не в силі придумати. Тато правду казав: „Якимцю! ти осел.“ Бо остаточно бути ослом це ще не так дуже зле. Осли — порядні, терпеливі, сильні, працьовиті, добрі, з міцними плечима... Ага, про що це я казав?

„Отже ти так писав в усіх своїх листах про відбудову огнища, що завдяки твому красномовству я запалився цією великою ідеєю разом з тобою. Одна лише біда, що те, що я заробляв у Ліоні ледве вистачало на власний прожиток. Тодіто я впав на гадку виїхати до Парижа. Мені здавалося, що там буде мені лекше допомагати родині і що там найду все, що потрібне для нашої славної відбудови. Я рішився виїхати, але робив усе обережно. Я не мав охоти опинитися на вулицях Парижа як неоперений горобець. Такий крок це річ добра для тебе: гарні хлопці мають спеціяльні привілеї, але такі плакси як я!...

„Тому я звернувся до нашого приятеля, пароха з Сен-Нізіер, щоби він дав мені кілька поручаючих листів. Він має звязки на Сен-Жермен. Дав мені два листи: один до якогось графа, другий до якогось князя. Як бачиш, я умію братися до інтересів. Від пароха йду до кравця, який на підставі зовнішнього враження згодився дати мені на кредит гарний, чорний одяг з усім, що треба: камізолькою, штанами

. Я вложив свої листи до кишені нового вбрання, вбрання до теки і в дорогу з 6 люїдорами: 35 на подорож, а 25, щоби перетримати якийсь час.

„На другий день після приїзду до Парижа від 7. год. зранку я був уже на вулиці, весь начорно, в жовтих рукавичках. Тобі можу признатись, що те, що я зробив було дуже смішне. В 7. год. зранку в Парижі всі чорні одяги сплять або бодай повинні спати. Я не знав цього. Я був дуже гордий, що можу показувати такий одяг на широких вулицях, постукуючи новими лякерами. Крім цього я вірив у те, що коли рано вийду на світ, то швидше зустріну фортуну. Це також була помилка: фортуна в Парижі не встає так рано.

„І так манджав я по бульварі Сен-Жермену з листами в кишені. Спершу зайшов до графа на вулицю Ліль, відтак до князя на вулицю Сен-Гійом. І тут і там служба замітала подвіря і чистила клямки знадвору. Коли я сказав цим помивайкам, що хочу розмовитися з їх панами і приходжу від пароха з Сен-Нізіер, вони засміялися мені в очі і хлюпнули мені з ведер попід ноги.... Нічого не вдієш, брате! і тут теж була моя вина: в такій годині до панів приходять тільки педікуристи. Це я вже собі добре затямив.

„Як тебе знаю, то я певний, що ти ніколи не вернувся би ще раз до тих домів, щоби наразитися на глумливі усмішки таких служак. Го-го щодо мене, то я вернувся туди ще цього-ж дня пополудні і так само як ранком заявив льокаям, щоби мене завели до їх панів, бо приходжу від пароха з Сен-Нізіер. Моя смілівість була нагороджена: оба пани були дома і мене негайно ввели до середини.

„Я мав перед собою двох ріжних людей, які ріжно поставились до мене. Князь з вулиці Ліль прийняв мене дуже холодно. Мені було ніяково від його високої, худощавої, святочної особи і я не мав змоги сказати йому навіть чотирох слів. Він також ледви озвався. Поглянув на лист від пароха, поклав його в кишеню, просив лишити йому мою адресу і попрощав мене леданим рухом, кажучи: „Я запишуся вам; самі не потрібуєте приходити. — коли я щось найду для вас, тоді вам напишу.“

(Продовження буде.)

ських громадян, а не про себе. Зрештою греко-катол. Епископат уже нераз дав докази на те, що не дорожить своїми особами тоді, коли мова про греко-католицьку церкву та її вірних і про оборону їх прав. Вкінці сама суть та ціль кожного Пастирського Листа яскраво суперечать нечуваго цинічній тезі „Ґазети Поранної". Але їй не треба дивуватися, бо її керманичам нераз і не два доводилося в минулому робити з білого чорне і навпаки.

Далі застановляється „Ґазета Поранна" над тим, чого *вона* (!) *хотіла* від Пастирського Листа греко-катол. Епископату. Подумайте тільки! Що за ставлення справи!

„*Нам* — пише цей семітський орган католицького бессервіссерства — чейже не ходило про деклярацію, а про візвання вірних, щоби не давали себе поривати до вчинків, які „церква по своїй природі" осуджує. *Нам* (!!) йшло про те, що щодня або бодай що неділі робиться з проповідниць у справах нераз меншої ваги і менше для суспільної моральности небезпечних. Говориться там наприклад про пянство, хоч кожний знає, що церква з тим не солідаризується. Коли в сусідньому селі побилося тяжко двох селян, є знову тема до проповіди: про гріхв гніву, заздристости, про пролив крови. Але, коли довкола палають полумінии пожеж, спричинюваних злочинною рукою, то про те мовчиться. Це не є тема до проповіди, тут має вистарчити „рука справедливости". Чому? А якщо ми навіть приняли би, що все те було слушне, то — чому врешті появився Пастирський Лист? Що змінилося в „природі справи".

Ось і бачите, які „наставлення" береться давати „Ґазета Поранна" нашим владикам. Очевидно, що вона при ментальности своїх керманичів ніколи не схоче зрозуміти того, що Пастирський Лист появився саме тому, що в „природі справи" нічого не змінилося. Якби було змінилося, то він був би зовсім не появлявся. Це з одної сторони, а з другої сторони цей Лист саме тому і підпав конфіскаті, що *саму „природу справи"* хочуть змінити всі ті, що, як „Ґазета Поранна" в правді відкривають брехню, а в брехні правду.

„PRAVO L'DU" про події у Сх. Галичині.

Центральний орґан чеської соціялдемократії „Право Ліду" приніс у числі з 18. жовтня передову статтю п. з. „Пацифікація" Сх. Галичини, якої автором є д-р В. Харват. У статті описані докладно внішні події в нашому краю. З уваги на цензуру не можемо, на жаль, подати нічого з тої статті до відома наших читачів.

З ЖИТТЯ ВОЛИНІ.

(Передвиборча акція.)

„*Відозва одинки*". „Волинський обєднаний громадський комітет" випустив відозву до всіх „без ріжниці віри й національности" з закликом голосувати на листу ББ, „листу, — як сказано у відозві, — проурядову, на чолі якої стоїть маршал Юзеф Пілсудський".

Відозва переконує, що Волинь уже дала докази істнування тут „повної свободи орґанізації громадян без ріжниці віри й національности".

А тому згаданий комітет каже: „Зусилля, які роблять українські шовіністи зі Східньої Галичини, наміром яких є сіяти ворожнечу між польським громадянством і громадянством і народом українським, зусилля, підсичувані ззовні, мусять розбитися об нашу єдність і співпрацю для добра громадянства польського й українського на Волині. Мусимо ясно сказати, що оба громадянства звязані традицією давнього щирого співжиття й спільного зусилля для добра Річипосполитої, мають досить сили, щоби протиставитися всім замахам ворожих для держави чинників".

Під цею відозвою бачимо такі українські підписи: Баламут Микола (перший), Бура Микита, Богуславський Евген, Фесик Онисим, Гром Данило, Кияш Михайло, Мачушенко Володимир, Маслов Микола, Михайлів Леонід, Олійник Микола, Поліщук Варфоломей, Приступа Роман, Певний Петро, Релько Степан, Сеґейда Василь, Скрипник Степан, Теліжинський Микола й інші.

Зібрання „Волин. обєднаного гром. комітету ББ". Зібрання відбулося 9. жовтня. Промовляли слідуючі українці: Богуславський, Скрипник, Серафимович, Сеґейда. Богуславський сказав: „Нема жадного сумніву, що всі щирі українці будуть голосувати за листою ББ". Скрипник (родич бл. п. С. Петлюри) переконував, що „кожний український патріот підтримає великого будівничого Польщі в його праці". Серафимович (з Кремянця) проголосив, що „українці Волині не підуть на „леп" ґаліційського націоналізму".

В зібранні брав участь і представник росіян, настоятель православного собору в Луцьку, який запевнив, що „духовенство безумовно підтримає листу безпартійного бльоку" й що „зробить усе, щоб його парохіяни пішли за урядовою листою".

Ні в відозві комітету „одинки", ні в промовах на зібранні цього комітету не сказано ні одного слова про права й потреби українського народу — школи, церкви та їхнє майно, свободу господарського розвитку й т. д.

Докотилися до краю. „Укр. Нива", відома зі свого цинізму рептилька, докотилася до святотацтва. Ото в ч. 39 на першій сторінці умістила образ Васнецова (в Володимировім Соборі у Києві), „Хрещення киян", а під ним до підпису додала: „Голосуй на список № 1, — права й порядку, бо люди, що йдуть по тому спискові, захищають волю, соціяльні та національні права українського народу". А на 4 сторінці умістила такий заклик: „Коли хочеш, щоби Мати Божа не плакала, голосуй за список № 1."

Листи в 57 окрузі (Луцьк). До виборів стали три національности: українська, польська і жидівська. Чехи йдуть з проурядовим табором. Німці заховуються пасивно. Найменше розбиття серед українців; поляки й жиди розбилися на три табори. Всього зголошено 8 окружних лист з них 2 українські — українського й білоруського виборчого бльоку та українського селянсько-робітничого бльоку (Чучмай з сельроба-правиці); сельроб-єдність листи не зголосив, що наводить де-кого на думку, що між сельробами з „єдности" й „правиці" є порозуміння; *3 польські листи*: ББ, центроліву й ендеків і *3 листи жидівські* — сіоністів, ортодоксів (Агуда) й „Бунд". Деяка частина польських урядовців і осадників йде з ендеками або з „центролівом".

Арешти. Серед сельробівців і комуністів переведено богато арештів у ріжних повітах Волині.

Зїзд. 2. листопада має відбутися в Луцьку всеволинський зїзд „стшельців" і „пеовяків" з метою підготовання до виборів.

Рівенщина без часописів. З Рівна повідомляють, що там протягом тижня не одержано українських часописів. „Діла", напр. почта не доручила не тільки приватним передплатникам, але й кіоскам.

Домашня війна в Бразилії.

А. Т. Е. Льондон. Кватира повстанчих військ у Бразилії повідомляє, що повстанці здобули місто Ітараре. Державні війська розбиті, а в руки повстанців попало богато полонених і значна воєнна добича. Крім цього 14 полк уланів, який вислано на фронт, перейшов до повстанців. Повстанці заняли столицю Вікторію і ціла держава Еспіріто Санто опинилася в руках повстанців.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати почтовими марками.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 23. ЖОВТНЯ 1930.

ПЕТРО МЕГИК.

Чому нове мистецтво незрозуміле для загалу?

На цю тему написав у „Ділі" (в ч. 206) фейлетон п. Святослав Гординський. Виводи автора розбудили декілька думок, які нераз доводилося висловлювати в розмовах з молодими мистцями і тому є потреба їх повторити.

Всі непорозуміння, яких повне є митецьке українське життя по цей бік Збруча, всі невідрадні матеріяльні, моральні й громадські обставини в яких доводиться працювати всім українським мистцям не є, на нашу думку, тільки наслідком культурної непідготовки загалу. Маємо переконання, що вину цього треба поділити найменше поміж мистців і глядачів: тобто половину вини треба мистцям узяти на себе. Спробуємо коротко вказати, чому ця вина видається нам спільною.

Маючи зіпсований смак, загал у нас цінить мистецтво мірою фотоґрафічної вірности й курйозности сюжету та все дошукується акції мов у фільмі. Так пише п. С. Гординський у своїм фейлетоні. Маючи зіпсований смак! Добре слово! „А хто зіпсував той смак?" Може хтось запитати автора. Ми запитаємося про що інше: що зробили українські мистці для того, щоб український Загал (з великої букви) по перше: не мав зіпсованого смаку, далі що зробили українські мистці, щоб український Загал узагалі мав якийсь смак? А якщо Загал без участи мистців виробляв собі під якимсь впливом зіпсований смак, то якою була праця українських мистецьких орґанізацій, щоб той смак виплекати в здорову, духову поживу?

Ми цілковито згоджуємося з зацитованими словами про загал і його смак. Так, це гірка правда. Але гірка може не тому, що загал має зіпсований смак, але ще більше тому, що загал пересічно взагалі не має ніякого смаку! І дати той смак повинні мистці й працьовники на полі українського мистецтва. А виховати той смак Загалу зможуть не окремі артисти в окремих принагідних випадках, тільки зробити це зможуть мистецькі орґанізації своєю пляновою й постійною працею над пропаґандою мистецтва серед Загалу всіма можливими засобами, як виставками, видавництвами, пресою.

А як виглядає та праця дотепер? Пригляньмося. Львів. Центр культурного українського життя Галичини... Протягом 6 (шести) років, ані одної української виставки сьогоднішнього мистецтва, нині працюючих мистців. 6 років і ані одної виставки! Не рахуємо посмертних, які трактується як необхідну потребу — „конечне зло". Як зло, яке раз відбудеться й знов тихо.

А тимчасом усі мистці блукають, як дикі посли в соймі; кожний товчеться на своєму місці; ніхто не знає про те, що інший робить і як робить — і так можуть тупцяти роками на одному місці без ніякої користи для мистецтва. Не мають змоги зробити ані порівнання між працями, ані взаємно заохотити себе до шукання нових шляхів у мистецтві. Буває так, що навіть палвищ не знають, що десь там хтось працює, а не то, щоби знали працю тих людей. Знаємо випадки, де молоді мистці не знали, бодай загально про творчість, напр. покійного мистця Холодного.

Виставок нема, фахової преси нема, грошей також і в результаті... „Загал має зіпсований смак!". І буде мати, як довго буде тревати таке dolce far niente.

Автор згаданого вище фейлетону пише: „Традиція річ сама по собі мертва, коли її невпинно не відновляти й до традиції старої не додавати — нової". Чудесні слова! Спрямуймо їх до мистців.

Якщо Загал мав якісь старі традиції, то хіба ту, що в нас не було по 6 і більше років ніяких виставок, що взагалі не оглядав нових творів мистецтва і тому нема тут „додавання до традиції старої — нової". Тимчасом власне потрібні десятки виставок, аби той Загал став постійним споживачем усякої творчости, а мистецтва пластичного особливо. Не мають жадної для нас вартости докази, що нема грошей, що як нема держави, то нема мистецтва тощо. Все це фрази, аби можна лекше спокійно спати.

Орґанізація, яка спирається на загал членів завсіди буде мати гроші для потрібних імпрез. Тимбільше орґанізація фахова. А початкові дефіцити 200 або 300 зол. — цеж смішно говорити. Здається не більший був дефіцит останньої (4-ої) виставки у Львові перед 6 роками. А якщо такий дефіцит був, то тільки з вини орґанізаторів, які може замало подбали про рекляму виставки, що й відбилось на касі. Тепер краще, бо за 6 років ані дефіциту, ані виставки. А врештою при великій індеферентности Загалу до справ мистецтва це річ на початках зрозуміла. Тому тільки орґанізація спираючись на членах (1 член мінімум 12 зол. рік) зможе завсіди покрити потрібні видатки.

Не хочемо більше забирати місця в часописі такими питаннями, бо забогато є цих справ, щоб їх тут усі можна витягнути на світло. Покищо і не хочемо цього. Твердимо тільки, що в непорозуміннях між українським мистцем — себто його творами — і Загалом вина лежить цілковито на боці мистців, а не Загалу. Бо Загал треба виховати й навчити його спершу дивитися на твори мистецтва, розуміти їх, а потім потребувати їх. Розуміємо тут мистецтво в найширшому обсязі. І доки мистці цього не схотять зрозуміти й зорганізовано не зачнуть провадити праці в царині рідного мистецтва — доти той стан некорисний для обох сторін буде істнувати. Це є єдина дорога до праці у XX. віці, добі орґанізації. На кінці пригадаємо тільки слова покійного мистця, Василя Крижанівського: „Слухайте, товариші: як ми молоді не зорґанізуємося й не возьмемося до роботи — пропадемо".

Що діється в нашому краю.

БОБРЕЧЧИНА.

До поданого вже в попередніх числах „Діла" слід додати отсе:

Пацифікацію переводила поліція (з головної команди в Варшаві) і кіннота язловецьких уланів. У часі ревізії (пропускаємо) приватні мешкання й українські установи. В кооперативі в **Ланах** забрано около 200 кг. масла, а бочку сметани (пропускаємо). Всі машини до роблення масла (пропускаємо), а провідників кооперативи, як Монастирських, Паливодів, Чорних і ін. (пропускаємо). В **Городиславичах** (пропускаємо) цілком читальню „Просвіти", шафу з книжками, декорації, образи, крісла, лавки. У виділових (пропускаємо) хатню обстановку, збіже на подвір'ю і т. д. Те саме роблено зі шпихлірами і коморами. В **Бібрці** поліція (пропускаємо) Михайла Бойка, котрого місцеве староство покарало до того гривною в сумі 50 зол. за „заховане вивмайонцю подчас ревізії", Коцюмбаса Ярослава (молодш.), Костирку Михайла, Тягнибока Антона (кооператора), Бодвара Андрія і Гірняка Миколу (люстратора кооп.) та Охримовичів.

До **Серник** прибула вечором ескадрона 14. полку язлов. уланів. Усіх людей зігнано з піль до села. В часі патролювання заходили до всіх мешкань зі списом людей і забирали з хат членів читальні і кооперативи на основі виказу, який одержали заздалегідь. Стягнених людей забрали (дальше пропускаємо). Цим способом (пропускаємо) 15 осіб-членів читальні і кооперативи. Після того ті громадяни підписали декларацію, що зрікаються (пропускаємо).

Такі самі декларації підписали в отсих громадах: **Підмонастир, Соколівка, Пятничани, Кологури, Сенів і Лани.** В інших селах поступлено гаксамо. В **Серниках** (пропускаємо) рівнож американського горожанина Федоришина, котрий приїхав з Ню Йорку на відпочинок до свого села. Він виказувався пашпортом. Та це нічого не помогло. Всі документи забрав поручник уланів зі словами (пропускаємо).

У всіх селах бобрецького судового повіту (пропускаємо) дотепер понад 120 осіб — переважно членів читалень і кооператив, які (пропускаємо). Бобрецький місцевий шпиталь приняв лише трьох громадян, інших не приняв і вони лічаться або приватно або у Львові.

Дня 14. ц. м. (пропускаємо) зі сіл Серники і Лани приїхали фірами (понад 20) перед суд в ціли лікарських оглядин. Судця Біттнер списав їх призвища та сказав, що він не компетентний зробити щось в тій справі. А далі заявив, що про це (пропускаємо) повідомить військову прокуратуру у Львові, котра, як він вірить, вишле спеціяльну комісію в ціли розслідження й укарання виних. Сам суддя належить до табору „санації". Та вид (пропускаємо) так поділав на нього, що він не міг навіть говорити. Радив також, щоби населення вислало від себе ще спеціяльну делегацію до військової прокуратури. По списанні тих людей відослав їх домів. По дорозі стала урядувати поліція і розганяла зібраний нарід, а фіри спрямовувала домів. Тисячі місцевого громадянства без ріжниці народности приглядалося тому сумному походові. У багатьох (пропускаємо) кинулася гангрена.

ЗБАРАЩИНА.

Шили. Дня 27. вересня ц. р. увійшла до села карна експедиція державної поліції. Молодь утікла до ліса. Поліціянти (пропускаємо) людей, приказуючи їм (пропускаємо). Всі портрети Шевченка і Франка, всі українські вишивки і взагалі убрання (пропускаємо). Українські килими (пропускаємо). Кооперативу, а зокрема товари (пропускаємо). 70-літніх старців, а саме: Гарматюка і 2-ох інших (пропускаємо). Загалом (пропускаємо) около 70 осіб, намічених у списку. Двох з них дістали пропуклину. Учителя Борака, [illegible] казали співати ріжні пісні, теж (пропускаємо). Відходячи з села, забрали кількадесять штук дробу, 5 бочок пива і кількадесять пачок папіросок. Були і (пропускаємо) над дівчатами. Дня 5. жовтня ц. р. прийшов до села відділ 22. полку уланів, обступив село, а комендант, прийшовши під церкву, говорив до зібраних там людей промову, в якій між іншим казав (дальше пропускаємо). По цій промові відділив мущин середніх літ, забрав їх до стодоли і казав кожному дати (пропускаємо). Памятник Шевченка (пропускаємо). Виходячи з села, забрали 30 кінців вівса і богато дробу.

Добромірка. Карна експедиція казала (пропускаємо) хати 20 господарів. Люди, яких (пропускаємо) втікали до лісів. Війта Березу (пропускаємо). Відвезений до Збаража лежав там два дні непритомний. Кооперативу (пропускаємо). В Маланки Олійник, 60-літньої жінки (дальше аж до кінця пропускаємо).

Синява. На празник до села прийшли хлопці з дооколичних сіл. Командант місцевого „Стшельца" при помочі своїх людей (пропускаємо) хлопців зі Шилів, а одного з Бірок. В ночі приїхало щось 10 поліціянтів з Розношинець, які витягнули з хати і (пропускаємо) 3-ох Колтунюків, Олексюка і Герасимчука.

Капустинці. Військова патруля забрала двох громадян (пропускаємо) і пігнала з ними до Красноселець, де їм казала покластися в (пропускаємо). Відтак їх випустила домів.

Кійданці. Учитель Гавронський зі „Стшельцом" виправляє (пропускаємо). По селах, де живуть теж і поляки, не вільно виходити з хати по 6-ій год. вечора.

Базаринці. Коли карна експедиція приїхала до недалекого села Люблянок, громадська рада ухвалила віддати безплатно площу для ТШЛ. Але дня 6. жовтня ц. р. таки приїхала потруля до села і наробила (пропускаємо). Люди втікли з села і ночували в болотах.

БУЧАЧЧИНА.

До замітки про Бучаччину у вчорашнім числі „Діла" подаємо ще такі доповнення: В селі **Петликівці Старі** ескадрона 9. полку уланів (дальше пропускаємо) приходство пароха о. В. Гука. Його і його брата С. Гука, студ. прав (пропускаємо), опісля останнього арештовано і переведено до тюрми в Станиславові. Арештовано рівнож ще кількох селян.

Той самий відділ перевівив пацифікацію в селах **Переволока, Осівці, Білявинці** і в **Зеленій,** де (пропускаємо) фільварок ОО. Василіян. Арештованих священиків з тих сіл по кількох днях випущено.

Дня 13. жовтня прибула нова ескадрона уланів 9. полку до міста **Бучача,** закватирувавшися в підміських селах **Трибухівці і Пишківці.** Оба ті села (пропускаємо). В самому **Бучачі** переведено ревізії у д-ра Гринева, д-ра Боцюркова, у дир. „Українського Банку" Сильвестра Винницького й урядовця „Просвіти" Норберта Рибака. Арештовано д-ра Гринева, С. Винницького, дир. ПСК Шипелявого, ревізора Кульчицького й О. Пендзея, яких після (пропускаємо) випущено. Дня 15. жовтня приїхала фірами ескадрона уланів до Повіт. Союзу Кооп. у Бучачі і при помочі зігнаних міщан (пропускаємо) всі товарі.

В днях 16. і 17. жовтня переводила місцева поліція ревізії у всіх майже українців; ніякого обтяжуючого матеріялу, розуміється, не найдено.

В цілому повіті великий жах і паніка. Люди масово не ночують зовсім дома, селяни лишають увесь свій добуток і майно та тікають у ліси, де перебувають по кілька днів. На села (пропускаємо) у формі збіжа, курей, свиней і грошей та горівкою.

Кооперативи майже всі або вже (пропускаємо), а інші недіяльні. ПСК з недостачі товарів і відсутности урядовців, які вбільшости лежать хорі, замкнений і нечинний.

Поліція не називає це карними експедиціями за саботажі, але (пропускаємо).

Вкінці переводяться поліційні ревізії по бувших пластунах і пластунках.

Очевидець.

ЦЕРКІВНА, ПОВ. ДОЛИНА.

Дня 10. жовтня поліція перевела ревізію у голови „Лугу" Гриця Штурмака, якого не застала дома. Його бібліотеку, в якій було 250 книжок (дальше пропускаємо). Навіть церковні книжки, лугова трубка, топірці то-що (пропускаємо). Шукали „Сурми" та якихсь відозв. Потім була ревізія у його батька Миколи Штурмака. Ревізія ця виглядала так: всі господарські знаряди, млинок, жорна, образи, цебри, начиння (далі пропускаємо). Виважено навіть підлогу і розкинено стирту. Сконфісковано легально видану книжку проф. С. Рудницького „Україна — наш рідний край" і М. Грушевського „Як жив український нарід". Підчас ревізії вся домашня обстанова (дальше пропускаємо). Ревізії переведено також у книговодця кооперативи Івана Курила в Церківній і в Осипа Покришки, нач. громади і книговодця кооперативи у **Станьківцях.** Т-во „Луг" у Церківній закрито дня 18. ц. м.

Запитів, пов. Львів.

В неділю 19. жовтня приїхала карна поліційна експедиція до села **Запитова** біля Львова. Насамперед (пропускаємо) бібліотеку в чит. „Просвіти". Всі 750 книжок (пропускаємо); таксамо (пропускаємо) сцену. Опісля переведено ревізію в синів-студентів нач. громади Петрини Теодора, Кремінецького Ів., Сениці Мих. (в якого забрано приватні записки), Сениці Івана (вдруге) і Кремінецького Волод., в якого рівнож забрано особисті записки і його арештовано. Арештовано ще Цигана Вас. (вдруге), але в 10. год. веч. випущено; в понеділок перевели в нього ревізію, яка тревала від 7.30—9.30 год. рано, при чому забрали йому теж особисті записки. Арештованих В. Кремінецького і Сеницю Мих. відставлено в понеділок 20. ц. м. до Львова.

Чижиків, пов. Львів.

В **Чижикові,** де відбулася карна експедиція в днях 16.—17. жовтня, забрано 100 кірців вівса 6 свиней і 200 кг. бульби та кілька фір сіна. Кількадесять селян (дальше пропускаємо). При цій нагоді слід спростувати, що прострілений Паранка Матвій не вмер, хоч так писали польські часописи. По операції, переведеній у львівському шпиталі, йому є лекше і є надія на його виздоровлення. Дальше треба згадати, що це не є 19-літній чи 17-літній парубок, як писали польські часописі (ніби він робив замах на якогось сержанта), лиш 14-літній хлопчина, якого прострілено (дальше аж до кінця пропускаємо).

Безбожність і раціоналізм Михайла Павлика.

На марґінесі одної статті у „Нових Шляхах."

В статті „Смішне в поважнім", поміщеній у цьогорічних „Нових Шляхах", автор В. Будзиновський розповідаючи про несподіване заснування радикальної партії, згадує про Михайла Павлика, того „завзятого безбожника" і „раціоналіста у справах віри", і характеризує його словами: „Модель ідейної скелі і приклад непохитности духа, яка йому й у найчорніших годинах не позволила зігнути спини перед ворогом його ідей. Тим він для нас великий". (Глянь „Нові Шляхи" 1930. Жовтень, 10., стор. 65 і 67).

У моїх споминах про Михайла Павлика, з котрим я працював в редакції „Друга" (при впорядкуванні „Дністрянки" і т. п.) та з котрим я, не вважаючи на наші відмінні пересвідчення, удержував заєдно товариські звязки аж до його смерти, задержалося дещо, з чим можу поділитися з загалом, а що кидає цікаве світло на ту його „завзяту безбожність" і „раціоналізм у справах віри".

На рік чи на два перед всесвітньою війною довідався я, що М. Павлик ходить від часу до часу до нашого митрополита на конференції. Не довіряючи, щоб це була правда, спитав я його при найближчій нагоді. Він потвердив це, додаючи, що відвідини роблять йому справдішню приємність, бо наш митрополит, як казав, дуже освічена і розумна людина.

Настала війна і я з родиною перенісся на постійний побут до Львова, де лишилося більше наших людей, а між ними і М. Павлик. Маючи богато вільного часу, заходив я, як довголітній член Надзірної Ради, доволі часто до бюр „Крайового Союзу Кредитового", якого одним з директорів був мій сердечний приятель Кость Паньківський.

Десь у другій половині січня 1915 р. прийшов я знов до згаданого „Союзу". Застав там і тоді Костя Паньківського, який серед розмови зі мною сказав таке:

— Знаєте, Павлик тяжко хорий, я ходив його відвідати. Він просив мене, що як помре, щоби я занявся його похороном та щоби цей похорон був християнський, зі священиками. Що ви на це?

— Раджу вам, — відповів я, — поступати в цій справі дуже обережно, а саме піти до Павлика у відвідини в товаристві двох людей, знайомих з ним, так щоби це не зробило враження на недужого і, почавши розмову про це як він почувається і т. д., натякнути злегка на виявлене ним бажання і чи він настоює на тому, щоби на випадок, колиб попрощався з цим світом, справлено йому християнський похорон зі священиками та щоби ви цим занялися. Ті люди, яких раджу взяти з собою, булиб свідками, якщо по смерти Павлика дорікав би вам хто, що ви з власної волі справили чоловікові, що мав марку безбожника і „попоїда", християнський похорон зі священиками.

Кость Паньківський признав мою раду за слушну і застосувався до неї. І М. Павлик повновив при свідках своє попереднє бажання, про що мені оповідав відтак К. Паньківський.

Небавом 26. січня 1915 року помер М. Павлик, про що звістили мешканців Львова скромні оповістки українською мовою, котрих спершу воєнна цензура саме через українську мову не хотіла пропустити до друку. Дня 28. січня 1915. р. відбувся його похорон, християнський, при участи священиків під проводом, оскільки тямлю, пароха успенської церкви о. Василя Давидяка, та в присутності не тільки земляків, але також і московських жандармів на конях.

Те все, що я вище подав, здається мені, вказує, що ця остання воля Михайла Павлика щодо його християнського похорону зі священиками стоїть у деякому звязку з тими розмовами покійного з нашим митрополитом, що відбувалися перед війною.

Василь Лукич.

Передвиборчий рух.

Теребовельщина.

Дня 14. жовтня ц. р. відбулися наради українських жінок у Теребовлі. По горячих півгорагодинних дебатах порішено вибрати виборчий комітет, якого задачею буде працювати поміж жінками в тім напрямку, щоб наші жінки уважали своїм святим обовязком станути до виборчої урни. З огляду на те, що паніка огорнула й наших мужів, жінки наші працюватимуть з цілою інтенсивністю, щоб виполошити непотрібний страх і всіх наклонювати до сповнення свого горожанського обовязку. До комітету увійшли п-ні: Мохнацька, Заплітна, Ракоча, Сайкова і Богачевська.

Загадка смерти Кутєпова вияснена.

Серед російської еміграції викликали велику сензацію ревеляції Бурцева про зникнення ген. Кутєпова. Б. чекіст Думбадзе, який покинув більшовицький табор, виявив Бурцеву одного з головніших учасників убивства ґенерала Кутєпова, а саме комуніста Фехнера. Цей Фехнер також покинув більшовиків і повідомив Бурцева, що Кутєпова вбили члени ДПУ ще в Парижі в другий день після того, як його пірвали, а до Москви вивезено тільки трупа. Перед пірванням більшовики довго слідили Кутєпова і сам Фехнер їхав із Кутєповим в однім возі залізницею з Парижа до Берліна, слідкуючи за ним. Так самі ті особи, з якими Кутєпов мав звязки, думаючи, що вони орґанізатори антибільшовицького руху в червоній армії, були платними більшовицькими провокаторами і якраз вони аранжували пірвання його з Парижа. Ініціятиву вбити Кутєпова дало берлінське посольство, а Москва довідалась про те аж по всьому. Сам Фехнер був один з тих, які втягнули Кутєпова до автомобіля і вивозили з Парижа, але він не брав участи в убивстві цього ґенерала. Трупа Кутєпова спалено в Москві у крематорії. Ціле тіло його було покалічене і побите. Фехнер здемаскував кількох провокаторів, які стояли на услугах більшовиків, а рівночасно працювали в еміґрантських товариствах.

ОСТАННІ ВІСТИ

ЩЕ ОДИН Б. ПОСОЛ АРЕШТОВАНИЙ.

У Дрогобичі на приказ слідчого судді при окр. суді арештували **б. пос. Івана Блажкевича.** Відставили його до окр. суду в Самборі.

Д-Р СЕЛЕЗІНКА НА ВОЛІ.

Повідомляють, що адв. д-ра Селезінку і його жінку (яких арештували в Радехові) на приказ сл. судді в Золочеві випустили на волю.

ЗАСУД Б. ПОСЛА ВАЛЄРОНА.

Пов. суд у Варшаві засудив б. посла Валєрона (Стр. Хл.) на три місяці вязниці за це, що в 1922 р. видав виб. відозву. Прокуратор добачив у відозві підюджування одної верстви суспільности проти другої. Валєрона на розправі не було.

ПОМЕР ПЕЖИНСЬКИЙ.

Дня 21. жовтня помер на анґіну польський письменник Вол. Пежинський.

ПІСЛЯ ПОБИТТЯ ФЕДОРИШИНА.

Американська амбасада оголошує: Дня 16. жовтня зголосився Юл. Федоришин із зажаленням, який приїхав відвідати рідню в Сх. Галичині, що його побив військ. відділ, стаціонований в селі. Тому, що **Федоришин мав дійсно сліди побиття, амбасада вислала до мін-ства закордонних справ вербальну ноту. Ноту доручено 21. жовтня ц. р.** з просьбою вияснення, в яких обставинах побили Федоришина.

Польська влада почала слідство. Мін-ство закордонних справ звернулося в тій справі до мін-ства внутр. справ. Ведуть слідство.

ПОЖЕЖІ У ЗОЛОЧЕВІ.

Дня 20. жовтня згорів у Золочеві склад дров Нусена, вартости 8.000 зол. Дня 21. згоріли господарства: Бучного, Соляря та Ружицького. Шкоди є на кількадесять тисяч зол.

ЛЬВІВСЬКІ КОМУНІСТИ ВИДАЛИ І ВИКОНАЛИ СМЕРТНИЙ ПРИСУД.

Дня 25. липня ц. р. у Пикуловичах виловили в Полтві тіло молодого мущини з раною у голові від кулі. При вбитім не було ніяких документів. Один громадянин Пикулович, що торгував із родиною Вольфенгавтів (при вул. Котлярській) сказав, що в його селі виловили трупа невідомого мущини. Коли 20-літній син Вольфенгавтів не вертав додому, родина підозрівала, що це він згинув у Полтві. Його вже були похоронили, та по одягу пізнали, що це дійсно згинув їх син. Лев Вольфенгавт був комуніст. Слідство виявило, що 19. липня кравця Льва Вольфенгавта комуністи забрали за місто, засудили, вбили та вкинули у Полтву, бо, як твердили, він був на услугах поліції. У звязку з убивством львівська поліція арештувала 15 людей, м. ін. Вол. Шаяна, ст. філь., секретаря комітету К. З. М. Лютмана, ст. філь., Єкеля, електромонтера, Умшвайфа, ґімн. абс., Литвина Йос., робітника та Жебруна Петра, шевця.

СТРАШНА КАТАСТРОФА В КОПАЛЬНІ.

Дня 21. жовтня в Альсдорфі (в аквізґранській окрузі) в копальні Анна II. в шибі Вільгельм вибухнув динаміт у складі у глибині 252 м. під землею. Вибух спричинив теж знищення на поверхні. Вилетів м. ін. у повітря будинок адміністрації копальні, де експльодував збірник бензолю. Підчас вибуху було в будинку 30 урядовців. Вежа над шибом завалилася. Під землею було ок. 400 робітників. Вони відрізані від світа, бо злука з поверхнею перервана. Здогадуються, що вбитих і ранених є ок. 200. В цілій околиці перервані телегр. і телеф. проводи. Вбитих знаходили навіть 250 м. від місця катастрофи. До год. 14.15 добули зпід румовища 40 убитих і 72 ранених. В передполудневій шихті було 680 робітників, та більшости з них вдалося видістатися з копальні сусідніми шибами. Вибух спричинив у нутрі копальні пожежу, дим утруднює рят. акцію. Рятують у газ. масках. Санітарі у віддалі 100 м. збирають шматки окровавленого тіла, порозкидані в широкому проміні.

НОВИНКИ

— **ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ розсилаємо з нинішнім числом і просимо Вп. Передплатників негайно відновляти передплату, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на листопад виносить 5 зол.**

— **Знищення памятника на могилі поляглого.** В селі Соколівці, бобрецького пов., лежить похоронений на цвинтарі український січовий стрілець Данило Русак. На його могилі поставила рідня деревляний хрест, який скоро невидима рука знищила. Другий деревляний хрест упав там теж від злочинних рук. Поставлено втретє памятник з каменя, який в ночі з дня 17. на 18. жовтня ц. р. цілковито знищено.

—**Епідемія самовбивств у Львові.** Дня 19. ц. м. у Львові панувала справжня епідемія самовбивств: Емілія Мазур, хоч мала тільки 34 роки, так втомилась життям, що підрізала собі бритвою горло і померла. Причиною самовбивства була недуга чахотки. — Валерія Швець 19-літня дівчина випила отруту і тепер у лічниці бореться зі смертю. — А крім цього в городі Косцюшка стрілив собі в чоло учень промислової школи Роман Пухняк, лишаючи лист такого змісту: „Мені обридло життя". — У городі Косцюшка отруїлась також якась жінка невідомого назвища.

— **Перед військовим судом у Перемишлі** закінчилась розправа проти вояків 36. полку піхоти, Сенька Климечка з Іскані, пов. Перемишль і Станислава Погорілця із Радохоня, пов. Мостиська. Обидва вони, бідуючи при війську, пробували поліпшити свою вояцьку долю таким способом, що заглядали до військового магазину, забирали звідтам однострої та білля і продавали це все, кому вдалось. Таким чином, ще правда обидва вояки заробили собі і на тютюн і хліб насущний досить поважну суму, 1500 зол., але судові це не подобалось і Климечка засуджено на півтора року вязниці, а Погорілця на один рік вязниці. Засуджені подумали, подумали і приняли присуд. — В тім самім суді судили гарматчика Мошка Натана Блютштайна. Цей гарматчик не любив війська, не хотів слухати своїх командантів і навіть лаяв їх та протестував проти військової служби взагалі. Таких гріхів Мошко Блютштайн мав аж 14, тому суд засудив його на два і пів року вязниці.

— **За вбивство брата та братової.** У Мшані (біля Городка коло Львова) господар Ів. Сенів записав часть маєтку синові Павлові, а іншим дітям нічого. Це було причиною незгоди між Павлом і його братом Петром, який домагався частини ґрунту, щоби побудуватися. Павло за намовою жінки Ольги не зголився на те. Справа опинилася перед судом. Дня 5. червня ц. р. Петро застрілив у суперечці свого брата Павла, а братову пострілив у живіт і груди. Вона померла зараз по тім у львівському шпиталі й осиротила четверо дітей. Дня 20. жовтня станув убивник перед судом, обвинувачений у подвійному вбивстві. У вівторок присяглі заперечили 10 голосами душегубство, а 10 голосами потвердили вбивство. Сеніва засудили на три роки тюрми.

— **Боротьба проти найбільшого ворога.** Найбільшим ворогом людства є безперечно туберкульоза. Статистика виказує, що „Інтернаціональна Орґанізація боротьби проти туберкульо-

(Продовження на стороні 6-ій.)

Куток мови.

Не хочемо, щоби нас стрінув докір, що бачимо чуже під лісом, а не бачимо свого під носом і тому вважаємо корисним зазначувати також мовні помилки у „Ділі". Признаватись до помилок прилюдно і бачити їх — краще, ніж робити їх наслідо і постійно їх повторяти.

„Діло" ч. 233.: „Тільки аж 1905 рік..." зам. „Аж 1905 рік" („тільки" є тут зайвим москалізмом). Учителі... „Несуть важкі консеквенції..." (поль.) „консеквенція" значить „послідовність" і її не можна нести; треба би сказати: „на вчителях відбиваються важкі наслідки"; „необчислимі наслідки" — прикметники на **-имий** як характеристичні для російської мови, збережені у нас ще в деяких архаїчних словах як напр. „незримий" щезають із нашої мови щораз більше; ми заступаємо їх формами на **-ений -аний** і т. д. отже „необчислений", „невблаганий" (зам. невмолимий), „невловимий" (зам. невпійманий).

„Діло" ч. 234. „Перш за все належить памятати" зам. треба, або: слід памятати; „найвзнесліше" (поль.) найвеличніше; „недостача хотіння аж до здійснювання чеснот" (поль.) недостача хотіння, щоби здійснювати...; „коли особа не користає з цього права, то має наступити (поль.) її счеркнення" зам. „то треба її счеркнути"; „забезпечають" зам. забезпечують", „взамін за це" зам. взаміну.

ти" має в самій Франції 550 порадень для хорих дією недугою, у 14 французьких містах санаторії для 3.000 хорих. В Німеччині ця організація має свої лічниці в Шарльотенбурзі, Ганновері, Бреславі, Мангаймі і т. д. В Злучених Державах в 600 санаторій для 70.000 хорих, 3.000 шкіл на вільному повітрі для дітей, хорих на чахотку.

— **Вельс пророкує війну.** Англійський письменник Вельс, промовляючи на зборах пацифістів у Льондоні, сказав, що на його думку на Сході Европи буде війна і то не далі, як за кілька років.

— **Будемо літати без літака.** Італійська преса широко розписується про новий винахід одного італійського інжиніра, якого імя ще держиться в тайні. Він винайшов новий апарат, який важить тільки 30 кг., при помочі якого можна буде літати в повітрі зовсім так, як літає птаха. Апарат цей має крила довжини 6 м., які прикріплюються до плечей летуна і маленький мотор, що порушує апарат, який має силу 5 коней. Коли летун підіймається в повітря, він сідає на сідло і зовсім вигідно летить собі 60 км. на годину. Цей новий апарат буде опатентований у всіх державах.

— **Населення Англії зменшується.** Англійська преса подає, що згідно з урядовою статистикою, приріст англійського населення в останніх роках зменшується. На 1000 мешканців Англії начислено 1929 р. тільки 16 народин, тоді як в Австрії було на 1000 мешканців 17 народин, у Бельгії 18, в Німеччині також 18, в Італії аж 27 народин на 1000 мешканців, а навіть Франція на 1000 осіб мала в тому році 17 новонароджених дітей.

— **За годину з Берліна до Парижа.** „Монтаґс Пост" подає, що заведення Юнкерса в Берліні будують новий тип літака, який летітиме у висоті 11.000 м. на межі стратосфери зі скорістю 800 км. на годину, так що з Берліна до Парижа можна буде дістатися за одну годину. Конструкцію цього літака покищо держать у строгій тайні.

— **Велика катастрофа в Братиславі.** У Братиславі у фабриці був вибух вибухових матеріялів, який спричинив пожежу. Вогонь охопив робітників і в полумях згинуло 8 осіб, а 15 осіб було ранених та попарених.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Михайло Тютько.

З Гаїв повідомляють нас, що там помер в суботу 18. ц. м. 18-літній парубок **Михайло Тютько**, син Гринька, якого військова карна експедиція 14. п. уланів зі Львова забрала з поля і побила 15. і 16. ц. м. в селі Чижикові, а опісля ще й у Гаях. Похорони Покійного відбулися в Гаях в понеділок 20. ц. м. в полудне.

Д-р Микола Вовкунець, кандидат адвокатури, б. сотник У. Г. А., б. редактор „Українського Голосу" в Перемишлі, секретар філії Просвіти" в Надвірній і член багатьох українських установ, помер 2. жовтня ц. р. в 38-ім році життя.

Бл. п. д-р Микола Вовкунець походив із бідної селянської сімї в Стопчатові біля Коломиї. Виїмкові здібности малого школярика звернули увагу учителя, який дорадив конечно вислати його на дальшу науку й так дістався він до коломийської гімназії. Вже від четвертої кляси доля примусила його заробляти лекціями на власне удержання. І від тоді він в голоді й холоді пробивається через ціле своє життя. У всесвітній війні боровся на фронті за чужі інтереси. Там один подув трійливого газу дістався в його легені та вщіпив перший зарaзок смерти, щораз то більше розторощуючи здоровля.

Підчас нашої визвольної війни він, не зважаючи на свою недугу, стає в перших рядах тих, що бажали ясного сонця свому народові. А потім як редактор „Українського Голосу" й літерат пером і словом працює для українського народу.

М. ін. не був він чужий і нашому органові, на сторінках якого помістив кілька дуже цінних розвідок.

Останні два роки прожив у Надвірній, де в гірській околиці думав прийти до здоровля. Та недуга й злидні цілого життя зробили своє: в холодний осінній ранок погас так передчасно, як тогож ранку повяло передчасно квіття, заскочене першим осіннім морозом. Шляхотне його серце перестало бити й терпіти. Незабутнього Миколи не стало між живими.

Похорони пок. Миколи Вовкунця відбулися в Надвірній дня 3. жовтня при численній участи українського громадянства і при співучасти хору чит. „Просвіти". Попращав Покійного в-останнє д-р В. Банах дуже гарною промовою. Земля Покійному пером!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платить кооперативам дня 21. жовтня п. р. масло пріма експортове солене 3·80 зол., масло пріма бльокове несолене 3·80 зол., літра молока 0·25 сотиків, літра сметани 1·50 зол., копа яєць 10·80 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 22. жовтня „Визволений" і Меґве".

Четвер, 23. жовтня, год. 7·30 веч. „Трубадур" Верді.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі): Щодня „Хоробрий вояк Швейк".

Малий Міський Театр:

Середа, 22. жовтня, год. 7·30 вечором „Вічне перо".

Четвер, 22. жовтня, год. 7·30 веч. „Вічне перо".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Таппюристка Цілі (природно кольорова).

КАСІНО: Звукова фільма: „Льокомотива ч. 2329" (Льон Чаней).

КОЛЬОСЕИ: Нечинне.

КОПЕРНИК: Звукова фільма: „Атлянтик".

ЛЕВ: Звукова фільма: „Король промаків".

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Атлянтик".

ОАЗА: Грач у шахи.

ПАН: Сон про кохання.

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Під кріванин Парижа".

ПАСАЖ: Звукова фільма „Співаючий сміхун".

ПРОМІНЬ: Орієнт Експрес (Ліль Даговер).

РАЙ: Звукова фільма: Парада кохання

ХИМЕРА: Любка залоги.

ФАТАМОРҐАНА: Після заходу сонця.

СТИЛЕВЕ: Князь пірат (Фербенкс) і Гарольд Льойд.

УПІХА: Вулиця гріху (Янінгс).

Програма радіо.

Четвер 23. X. 1930.

Варшава (1411,7) 19·15 Ґрамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 19·00 Спів. **Берлін** (419) 16·30 Музика трубадурів, **Харків** (426) 16·00 Музика. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 12·30 Концерт. **Брюссель** (508,5) 21·15 Концерт. **Відень** (516,3) 17·00 Спів Елі Пайскар. **Будапешт** (550,5) 16·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 16·00 Концерт. **Москва** (481) 18·00 Концерт. **Париж** (1724,1) 16·45 Музика.

Пятниця 24. X. 1930.

Варшава (1411,7) 12·10 Ґрамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·25 Спів. **Берлін** (419) 16·05 Віолінчеліст Сальмонд. **Харків** (426) 10·00 Гумор і сатира. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Брюссель** (508,5) 21·15 Російська музика. **Відень** (516,3) 15·20 Капеля Сільвінга. **Будапешт** (550,5) 9·45 Хор 400 дітей. **Ленінград** (1000) 17·30 Літературний вечір. **Париж** (1724,1) 15·45 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива Український Театр у Львові. Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.

Заболотів:
22. X. Троянда Стамбулу.
23. X. Доллі.
24. X. Циганка Аза.

Переїздом вступить Театр на 25. X. і 26. X. до Коломиї. — Репертуар буде оголошений в слідуючім числі. 765

Виказ жертв в золотих для Товариства Прихильників Освіти у Львові зложених в „Дні Студента" 26. вересня 1930 р. в Воєвідстві Станиславівськім. Повіт Жидачів: Миколаїв 16·70. Повіт Калуш: Войнилів 18, Перевозець 20·90. Повіт Коломия: 263·46 і один ам. долар. Повіт Косів: Кути 70·20. Повіт Рогатин: Бурштин 56·10, Вербилівці 18·92, Данильче 13·35, Жовчів 19·46, Залипя 4·80, Залуже 7·30, Лучинці 8, Підгородя 15, Потік 22·80, Пуків 37·87, Путятичі 16·50, Руда 4·80, Рогатин 11, Черче 18·95, Чесники 17·13. Повіт Сколе: Сколе 82·10. Повіт Снятин: Задубрівці 17·89, Карлів 24, Снятин 169·35 Устє 13·80. Повіт Товмач: Милованне 55·60. — **Разом зібрано у Станиславівськім Воєвідстві 1023·98 і один амер. долар.**

Виказ жертв у золотих для Товариства Прихильників Освіти у Львові зложених в „Дні Студента" дня 25. вересня 1930 року у Львівськім Воєвідстві. Повіт Дрогобич: Дрогобич 162·95, Мразниця 41·50, Стебник 31·85, Унятичі 21·50, Доброгостів 11·90. Повіт Львів: Рісна Руська 7·70, Левандівка 22·30. Повіт Рава Руська: Верхрата 3·50, Девятипр 7·30, Любича 34·20, Немирів 34·50. Районова Молочарня в Немирові 50, Районова Молочарня в Потеличі 50, Потелич 55·36, Рава Руська 139·10, Руда Монастирська 8, Смолин 11, Улицько 12·60. — Повіт Рудки: Комарно 63·10. — Повіт Старий Самбір: Стара Сіль 12·45, Старий Самбір 77·60, Недільна 20·00, Хирів 49·10, Фельштин 35. — Повіт Любачів: Башня 44·50, Дахнів 32, Диків 3·40, Коровиця 3, Любачів 65·25, Люблинець 11·00, Чесанів 33. — **Разом зібрано у Львівському Воєвідстві 970·81 золотих.** — Всім П. Т. Жертводавцям і збірщикам Виділ Товариства складає щиру подяку. Дальший виказ жертв зложених на листи як також виказ датків з вечерниць чи концертів і виказ жертв зложених П. Т. поодинокими Громадянами буде оголошений пізніше. — Рівночасно прохаємо П. Т. збірщиків, котрі ще досі не звернули збіркових лист, щоби негайно звернули їх до канцелярії Товариства, Львів, вул. Супінського ч. 21. — За Виділ Товариства: **Володимир Децикевич**, голова. **Д-р Любомир Макарушка**, скарбник. 767

Загальні Збори Українського Жіночого спортового Клюбу „Стріла" відбудуться дня 5-го листопада в год. 18 при вул. Підвале ч. 7. І. пов. — **Виділ.** 770 1—?

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.